

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/bitwa-warszawska-1920/148250,Wyklad-online-Rafala-Michalskiego-na-temat-Bitwy-Warszawskiej-1920.html>
19.04.2024, 21:40

Wykład online Rafała Michalskiego na temat Bitwy Warszawskiej 1920

Bitwa Warszawska stała się kulminacyjnym momentem wojny polsko-sowieckiej toczonej w latach 1919-1921. W jej efekcie doszło do pobicia wojsk Frontu Zachodniego pod dowództwem Michaiła Tuchaczewskiego i przejęcia inicjatywy strategicznej przez stronę polską. W krótkim opisie bitwy poruszono najważniejsze aspekty związane z jej przebiegiem oraz siłami zaangażowanymi przez obie walczące strony. Omówiono także straty poniesiony w toku bitwy przez obu przeciwników.

Bitwa Warszawska 1920 r.

Punktem wyjścia do rozważań dotyczących Bitwy Warszawskiej stała się ofensywa wojsk Tuchaczewskiego, która ruszyła 4 lipca 1920 r., spychając oddziały polskie z linii Auty i Berezyny. Równocześnie trwał odwrót wojsk polskich na południowym odcinku frontu po tym, jak sowiecka 1 Armia Konna w czerwcu 1920 r. przełamała front pod Samhorodkiem. W efekcie sowieckiej ofensywy siły polskie w sierpniu 1920 r. zostały zepchnięte na przedpole Warszawy. W obliczu walnej bitwy przy pomocy reprintu mapy Polski z 1934 r. oraz żetonów symbolizujących poszczególne związki taktyczne zostało omówione położenie sił z 12 sierpnia 1920 r. oraz plany i zamiary obu walczących stron. Plan Tuchaczewskiego zakładał forsowanie dolnej Wisły przy użyciu czterech armii Frontu Zachodniego. Operacja ta miała zaowocować przecięciem linii kolejowej łączącej Warszawę z Gdańskiem i doprowadzić w ten sposób do zakończenia wojny (Warszawa

miała zostać zdobyta przez sowiecką 16 Armię przy okazji forsowania Wisły). Dowództwo polskie rozważało kilka różnych wariantów działań. Ostatecznie Naczelny Wódz, marszałek Józef Piłsudski zdecydował się na uderzenie znad Wieprza siłami Grupy Manewrowej (pięć dywizji piechoty wspartych zgrupowaniem kawalerii) pod swoim własnym dowództwem w celu wejścia na głębokie tyły nieprzyjaciela i przecięcia jego linii komunikacyjnych.

Bitwa Warszawska rozpoczęła się 13 sierpnia 1920 r. wraz z sowieckim natarciem na Radzymin. Kolejne dni obfitowały w zmagania na przedpolu Warszawy. Największą rolę w tym czasie odegrała polska 5 Armia pod dowództwem gen. Władysława Sikorskiego, która stawiała skuteczny opór nad Wkrą trzem armiom sowieckim. Przełom w działaniach nastąpił 16 sierpnia 1920 r., kiedy do akcji wkroczyła Grupa Manewrowa marsz. Piłsudskiego, uderzając na tyły wojsk sowieckich i odmieniając przebieg wydarzeń na froncie. W ciągu kilku kolejnych dni rozpoczął się niekontrolowany odwrót oddziałów sowieckich na wschód. Bitwa zakończyła się 25 sierpnia 1920 r., kiedy to polska 1 Dywizja Piechoty osiągnęła Grajewo, docierając do pruskiej granicy. W efekcie bitwy strona polska odzyskała inicjatywę strategiczną i nie oddała jej już do końca wojny.

W opisie Bitwy Warszawskiej poruszono także sprawę rzekomego „cudu nad Wisłą”, którego mit narodził się na kanwie niechęci środowiska narodowej demokracji do marsz. Piłsudskiego. Kwestionując rolę Naczelnego Wodza w walnej bitwie starano się umniejszać znaczenie zwycięskiego manewru znad Wieprza, przeciwstawiając mu zmagania o Ossów i Wólkę Radzymińską w dniach 14-15 sierpnia 1920 r. jako wydarzenia o przełomowym charakterze. W rzeczywistości o zwycięstwie przesądziła kontrofensywa przeprowadzona przez Naczelnego Wodza. Olbrzymie znaczenie dla przebiegu bitwy miała także postawa armii gen. Sikorskiego skutecznie powstrzymującej siły sowieckie podczas walk nad Wkrą.

Rafał Michalski (Oddziałowe Archiwum IPN w Katowicach)